

А. В. МАКАРЧУК,
кандидат юридичних наук

XXXI МІЖНАРОДНА ІСТОРИКО-ПРАВОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ, НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА І СВІТОВИЙ ПРАВООРЯДОК В ІСТОРИКО-ПРАВОВОМУ ВИМІРІ»

Під егідою Міжнародної асоціації істориків права (МАІП) 27–30 листопада 2014 року в місті Берегове була проведена XXXI міжнародна історико-правова конференція «Державний суверенітет, національна безпека і світовий правопорядок в історико-правовому вимірі».

Співорганізаторами конференції, поряд із МАІП та Інститутом держави і права імені В. М. Корецького, стали Ужгородський національний університет та Львівський національний університет імені Івана Франка. Окрім того, в підготовці і проведенні конференції взяли участь Секція історії держави і права наукової ради НАН України по координації фундаментальних правових досліджень, Комісія історії українського права при Президії НАН України, Київський та Західний регіональні наукові центри НАПрН України. Був на цій конференції також офіційний науковий партнер-співорганізатор – Братиславський університет Яна Амоса Коменського (Словаччина).

Участь у конференції взяли майже сімдесят учених-правників, які досліджують історію права та юридичні дисципліни в історичному контексті. Серед них були як уже авторитетні та досвідчені вчені, так і молоді науковці, що лише здійснюють перші кроки в науковому пошуку. Основними доповідачами на конференції були представники провідних наукових центрів України. У форумі також брали участь вчені з Польщі, Словаччини та Російської Федерації, що піднесло захід на міжнародний рівень.

За доброю традицією конференція почалася вступним словом президента МАІП, доктора юридичних наук, професора, член-кореспондента НАПрН України О. Н. Ярмиша. Він привітав присутніх із відкриттям конференції, наголосив на високій актуальності обраної теми у зв'язку із викликами сьогодення.

В обґрунтування гостроти проблеми національної безпеки, О. Н. Ярмиш зачитав доповідь, що фокусувалась на питаннях необхідних реформ відповідної галузі державного управління з використанням досвіду, отриманого у 2014 році. Він, зокрема, підкреслив нагальність перебудови системи, що забезпечує національну безпеку України, вказав напрямки розвитку та предмет реформування. Оригінальна концепція автора викликала живий відгук та жваве обговорення як в рамках офіційного засідання, так і в кулуарах конференції.

Перший віце-президент МАІП, завідувач відділу історико-правових досліджень Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України І. Б. Усенко присвятив свій виступ творчому доробку, зокрема з проблем національної безпеки та державного суверенітету, члена-кореспондента НАПрН України О. М. Мироненка, який пішов з життя незадовго до початку конфе-

в міжвоєнний період. Дослідник сформулював тезу про діалектичну наступність та непослідовність правового регулювання захисту державного суверенітету. М. Поважан вказав на політичні мотиви модифікації правового регулювання у цій сфері, підкреслюючи його репресивний характер, що посилювався із змінами режиму.

Варто також згадати виступ О. М. Редькіної з Сімферополя про юридичне оформлення анексії Кримського півострова нашим східним сусідом та подальшу еклектичну перцепцію регіоном законодавства Російської Федерації. Науковець скептично оцінила юридичне обґрунтування та процедуру зміни державної належності території, водночас розкриваючи труднощі, з якими стикнулося місцеве населення, що опинилося в бурхливому вирі міждержавної політики.

Уже традиційно боністику регіону місця проведення конференції представив один з батьків-засновників МАП Л. О. Зайцев.

В цей же день учасники конференції відвідали з екскурсією місто Мукачеве, під час якої оглянули визначний пам'ятник архітектури краю – замок Паланок, та здійснили пішу екскурсію історичною частиною цього прекрасного міста.

Третій день був присвячений виступам молодих вчених, аспірантів та студентів. Під час засідання виступило близько десяти науковців, доповіді яких викликали не менш жваве обговорення з боку досвідчених колег, ніж виступи, оголошені протягом попередніх робочих засідань.

Підбиваючи підсумки заходу, президія засвідчила успішне його проведення, а також винесла на широке обговорення питання проведення наступного наукового форуму під егідою Міжнародної асоціації істориків права. Отже, як видається, XXXI міжнародна історико-правова конференція ще раз довела унікальний формат наукового спілкування, запропонований міжнародним об'єднанням істориків права.

Т. І. БОНДАРУК,
кандидат юридичних наук

ЩОДО ДЕЯКИХ МЕТОДОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ ПІЗНАННЯ ДЖЕРЕЛ ПРАВА

Процес пізнання історико-правової реальності передбачає тверде опертя на джерела. У контексті сучасних концепцій праворозуміння, як слушно відзначають Н. М. Пархоменко та інші дослідники, актуальною є теорія множинності джерел права та багаторівневості їх системи.

Для з'ясування сутності права певного історичного періоду, розгляду його як складного цілісного явища особливого значення набувають т. зв. первинні джерела права – правовий світогляд, правова свідомість. Важливим є аналіз феномену привілею в праві. Методологічні підходи до дослідження цих правових явищ стали минулого року предметом обговорення відділу історико-

ренції. Учасники конференції вшанували пам'ять видатного історика права хвилиною мовчання.

Значний інтерес присутніх викликала доповідь професора кафедри римського права Люблінського католицького університету Яна Павла II Мацея Йонци. Польський науковець присвятив свій виступ реалізації латинської правничої сентенції *salus rei publicae suprema lex*. Автор проаналізував вплив цього принципу на розвиток конституційної думки впродовж кількох століть, зазначив випадки зловживання нею тоталітарними режимами та приклади використання у неюридичній сфері.

Злободенні питання правового нігілізму, удосконалення державного управління, співставлення української правової традиції та революції порушили господарі конференції, викладачі Ужгородського національного університету О. Я. Рогач, Я. В. Лазур, В. В. Лемак, М. В. Савчин та ін.

Наприкінці першого робочого дня конференції учасники отримали друковані тексти усіх виступів, що уже встигли пролунати та тільки мали бути виголошені їх авторами. Зауважимо, що МАП традиційно забезпечує доступ науковців до матеріалів конференції під час її проведення, щоб учасники могли завчасно ознайомитися з текстами доповідей і віднайти колег за науковими інтересами, а відповідно й організувати плідні обговорення, дискусії як на офіційних засіданнях, так і в кулуарах конференції.

Іншим звичним атрибутом конференцій, які проводяться під егідою МАП, є культурна програма, що включає ознайомлення учасників з історичними, культурними, побутовими особливостями відповідного регіону. З огляду на бурхливу історію та культурне й етнографічне розмаїття Березівщини, учасникам надалась надзвичайна можливість гідно оцінити оригінальність та самобутність цього затишного куточку нашої багатонаціональної української батьківщини. Погляд на історію унікального Закарпатського краю став можливим завдяки відвідинам Музею Березівщини та пішій екскурсії давнім містом, яку люб'язно погодився провести для учасників форуму директор музею Іван Шепя.

Найактивнішим за всіма ознаками став другий робочий день конференції, у ході якого прозвучало декілька десятків наукових доповідей. Завдяки всебічному висвітленню в поданих доповідях проблем національної безпеки нашої держави, вдалось забезпечити конструктивну наукову дискусію, до якої долучилося багато учасників конференції.

Зокрема в контексті основної тематики форуму пролунали доповіді І. В. Музики «Принцип народного суверенітету як інструмент легітимації та делегітимації державно-правових інститутів та владних рішень», В. В. Черватою «Конституційний лад як головний об'єкт національної безпеки України», Н. М. Ярмак «Кримінальне право в системі правового забезпечення охорони національної безпеки України» та ін.

Розвідка доцента кафедри історії права юридичного факультету Братиславського Університету Я. А. Коменського, доктора філософії Міхала Поважана присвячена історико-правовому дослідженню забезпечення режиму національної безпеки у державних формуваннях, до яких входила Словаччина